

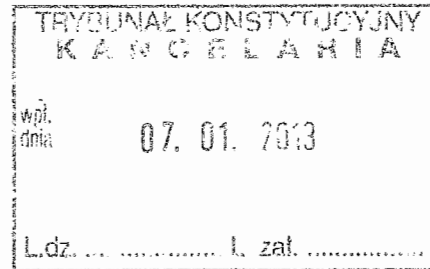
SEJM

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Sygn. akt SK 47/12

BAS-WPTK-2095/12

Warszawa, dnia 4 stycznia 2013 r.

Trybunał Konstytucyjny

Na podstawie art. 34 ust. 1 w związku z art. 52 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.), w imieniu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przedkładam wyjaśnienia w sprawie skargi konstytucyjnej T W z 4 maja 2010 r. (sygn. akt SK 47/12), jednocześnie wnosząc o **umorzenie postępowania** na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Uzasadnienie

I. Stan faktyczny sprawy, przedmiot kontroli i zarzuty skarżącego

1. Skarga konstytucyjna T W (dalej: skarżący) została wniesiona na tle następującego stanu faktycznego. Skarżący, praktykujący adwokat, został wyznaczony jako pełnomocnik z urzędu w sprawie o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (wyroku Sądu Okręgowego w W z października 2009 r., sygn. akt). Po zapoznaniu się ze sprawą skarżący sporządził opinię o braku podstaw do wystąpienia ze skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, wystąpił natomiast z wnioskiem o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu. Wniosek powyższy został oddalony przez Sąd Okręgowy w W postanowieniem z marca 2010 r. (sygn. akt).

2. Jako przedmiot kontroli skarżący wskazał art. 394¹ § 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.; dalej jako: k.p.c.). Przepis ten, łącznie z nieobjętym zakresem zaskarżenia pkt 1, w dacie relewantnej dla rozstrzygnięcia sprawy skarżącego (tj. marca 2010 r.) stanowił:

„Art. 394¹. § 1. Zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji:

1) odrzucające skargę kasacyjną oraz skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia;

2) co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji”.

3. Skarżący zakwestionował konstytucyjność art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c. „w zakresie, w jakim nie daje podstaw do zaskarżenia postanowienia w przedmiocie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu, o których po raz pierwszy rozstrzygał sąd drugiej instancji”. Skarga dotyczy zatem konstytucyjności pominięcia legislacyjnego, polegającego na ww. braku możliwości zaskarżenia zażaleniem określonej kategorii postanowień wydawanych przez sąd drugiej instancji

oraz ma ponadto charakter zakresowy, odnosi się bowiem wyłącznie do postanowień w przedmiocie przyznania (*scil.* postanowień oddalających wnioski pełnomocnika z urzędu, a więc odmawiających przyznania) od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej stronie z urzędu w postępowaniu przed sądem drugiej instancji.

4. W opinii skarżącego, zakwestionowany przepis godzi w prawo do zaskarżania orzeczeń wydanych w pierwszej instancji (art. 78 Konstytucji), zasadę dwuinstancyjności postępowania (określaną przez skarżącego jako „prawo do dwuinstancyjnego postępowania sądowego” art. 176 ust. 1 Konstytucji), prawo do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji) oraz zasadę równości wobec prawa i zakaz dyskryminacji odnoszone do kwestii dostępu do sądu drugoinstancyjnego (art. 32 Konstytucji). Z uwagi na stan prawny obowiązujący w dacie rozstrzygnięcia wniosku skarżącego przez Sąd Okręgowy w W oraz fakt, iż w zgodnej opinii orzecznictwa i doktryny koszty nieopłaconej pomocy prawnej nie stanowią elementu kosztów postępowania (kosztów procesu) w rozumieniu art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c., nie miał on bowiem formalnej ani faktycznej możliwości poddania przedmiotowego rozstrzygnięcia kontroli instancyjnej. Niekonstytucyjność wskazanej regulacji jest widoczna zwłaszcza przy zestawieniu sytuacji pełnomocnika z urzędu działającego w postępowaniu przed sądem pierwszej i drugiej instancji, jak również przy porównaniu sytuacji pełnomocnika z urzędu oraz pozycji biegłego.

II. Analiza formalnoprawna

1. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji: „Każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie niezgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji”. Normę tę konkretyzuje art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.; dalej jako: u. TK). Ponadto, art. 39 u. TK stanowi:

„1. Trybunał umarza na posiedzeniu niejawnym postępowanie:

1) jeżeli wydanie orzeczenia jest zbędne lub niedopuszczalne,

- 2) na skutek cofnięcia wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej,
- 3) jeżeli akt normatywny w zakwestionowanym zakresie utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał.

2. Jeżeli okoliczności, o których mowa w ust. 1, ujawnią się na rozprawie, Trybunał wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania.

3. Przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się, jeżeli wydanie orzeczenia o akcie normatywnym, który utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia, jest konieczne dla ochrony konstytucyjnych wolności i praw”.

2. W okolicznościach niniejszej sprawy nie mają przesądzającego znaczenia zmiany treści art. 394¹ k.p.c. (a także innych przepisów tego kodeksu regulujących system środków zaskarżenia, zwłaszcza orzeczeń sądu drugiej instancji). Wniosek o umorzenie postępowania w sprawie wszczętej skargą konstytucyjną T W uzasadnia natomiast uprzednie rozstrzygnięcie przedstawionego w niej problemu konstytucyjnego. W wyroku z 30 października 2012 r. (sygn. akt SK 20/11) Trybunał Konstytucyjny orzekł bowiem, iż:

„Art. 394¹ § 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do 2 maja 2012 r., w zakresie, w jakim nie przewidywał zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji oddalające wniosek pełnomocnika ustanowionego z urzędu o przyznanie od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej w postępowaniu przed sądem drugiej instancji:

a) jest niezgodny z art. 45 ust. 1 i art. 176 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

b) nie jest niezgodny z art. 32 oraz art. 78 Konstytucji”.

Jakkolwiek stan faktyczny sprawy niniejszej oraz sprawy rozpoznawanej w postępowaniu o sygn. akt SK 20/11 nieznacznie się różnią (w tym ostatnim wypadku pełnomocnik występował przed sądem w „klasycznym” postępowaniu apelacyjnym), to jest poza sporem, że przedmiot i zakres kontroli oraz powołane i ocenione przez Trybunał Konstytucyjny wzorce kontroli są identyczne.

3. Ocena konstrukcji jurystycznej stosowanej w razie wydania uprzedniego orzeczenia w przedmiocie zgodności określonego przepisu prawa z konkretnymi wzorcami kontroli – zwłaszcza orzeczenia o charakterze kasatoryjnym – nie jest

w orzecznictwie polskiego sądu konstytucyjnego jednolita. Jako podstawę traktuje się wówczas albo fakt derogacji przepisu z systemu prawa (utrata mocy obowiązującej), uzasadniając umorzenie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym niedopuszczalnością wydania wyroku (zob. zwłaszcza postanowienie TK z 12 kwietnia 2012 r., sygn. akt P 33/11), albo też – i takie stanowisko liczebnie dominuje – zasadę *ne bis in idem*, odwołując się w tym wypadku do przesłanki zbędności (ponownego) orzekania w tym samym przedmiocie (zob. przykładowo postanowienia TK z: 3 października 2001 r., sygn. akt SK 3/01; 25 lutego 2004 r., sygn. akt K 35/03; 28 czerwca 2006 r., sygn. akt SK 25/06; 3 kwietnia 2007 r., sygn. akt P 47/06; 27 czerwca 2007 r., sygn. akt SK 7/07; 16 lipca 2007 r., sygn. akt SK 97/06; 4 września 2008 r., sygn. akt P 25/08). Sejm, optując w wypadku orzeczeń kasatoryjnych za tym pierwszym rozwiązaniem, wskazuje jednak, iż wskazana rozbieżność nie ma przesądzającego znaczenia dla samej konkluzji analizy formalnoprawnej i wniosku o umorzenie postępowania. Ubocznie należy również wskazać na możliwość wznowienia postępowania w sprawie skarżącego wynikającą z art. 190 ust. 4 Konstytucji oraz art. 401¹ w zw. z art. 399 § 2 k.p.c.

4. W rezultacie, postępowanie w sprawie skargi konstytucyjnej T
W powinno zostać **umorzone** na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 u. TK.

MARSZAŁEK SEJMU

Ewa Kopacz